

Glasbeni dan prvega razreda v podaljšanem bivanju

Prvošolčki imajo radi glasbeno umetnost. Pri pouku in v času podaljšanega bivanja se izvajajo različne glasbene dejavnosti. Ob poslušanju glasbe jih melodija in ritem hitro spodbudita k izvajanju različnih gibalnih vzorcev. Ob petju, pripevanju, igranju na lastne in male ritmične instrumente se zabavajo, sprostijo in v razredu ustvarjajo sproščeno klimo, v kateri lahko izražajo lastno glasbeno ustvarjalnost. Izmišljajo si melodijo na znano besedilo in obratno, zapojejo izmišljeno besedilo, uglasbijo najljubšo pravljico ter se igrajo glasbeno-didaktične igre. Glasbena umetnost vpliva na učencev celostni razvoj.

Glasbene dejavnosti in pouk

Načrtovanje glasbenih dejavnosti se navezuje na cilje, ki jih želimo doseči pri pouku glasbene umetnosti. Učencem moramo glasbene vsebine posredovati tako, da ob njih začutijo veselje in si posledično privzgamajo pozitiven odnos do glasbe. Petje, pripevanje, učenje pesmic, igranje na instrumente, glasbene spremeljave, poslušanje različnih glasbenih zvrsti in instrumentov, izvajanje ritma, ples ob glasbi ter glasbeno-didaktične igre so dejavnosti, ki jih učenci izvajajo pri pouku glasbene umetnosti. Glasbene dejavnosti so lahko tudi nenačrtovane. Izvirnost in ustvarjalnost glasbenega izražanja se izkazuje tudi pri simbolni skupinski igri, kjer učenec brez zunanje motivacije in spodbu-

de zapoje pesem, si izmišlja svoja besedila in melodije, pri tem pa so njegovi gibi in ples usklajeni z melodijo in ritmom glasbe.

Glasbena umetnost v povezavi z drugimi predmeti

Glasbene dejavnosti se lahko izvajajo v povezavi z drugimi predmeti ali pa samostojno pri urah glasbene umetnosti. Navajam nekaj primerov, iz prakse, kjer se glasbene dejavnosti prepletajo z drugimi predmeti.

Glasbena umetnost in likovno ustvarjanje

Učenci svoje glasbene vtise s pomočjo različnih risal in likovnih pripomočkov prenašajo na risalni papir ali slikarsko platno. Melodijo pesmi izražajo z različnimi črtami in barvami. Za dinamiko in višino slišane pesmi ali instrumentalne glasbe lahko rišejo različne barvne packe.

Glasbena umetnost in slovenski jezik

Pri slovenskem jeziku so nam za načrtovanje v pomoč različne glasbeno-didaktične igre za razvijanje pozornega poslušanja. S pomočjo ritmičnega ploskanja učenci določajo število zlogov v besedi. Pri dramatizaciji ustvarjajo različne zvoke za določene vloge ali pojave iz narave, ki nastopajo v pravljici.

Glasbena umetnost in spoznavanje okolja

Poslušanje instrumentalne glasbe je pri spoznavanju okolja lahko uvodni del za pogovor o letnih časih, načinu življenja-nekoč in danes. Spoznavanje in poslušanje različnih zvokov je prav tako sestavni del okolja.

Glasbena umetnost in matematika

Glasbene dejavnosti, instrumenti in glasbeno-didaktične igre nam pomagajo, da učenci na igriv način spoznavajo matematične izraze in usvajajo aritmetične operacije. Igranje visokih in nizkih tonov učencem pomaga spoznati pojma visok in nizek, igranje na glasbene instrumente lahko uporabimo pri štetju in preštevanju. Pri igranju na Orffova glasbila učenci ob iskanju parov paličk spoznajo, da morata biti v paru dve palički.

Šport in glasba

Gibanje je primarna otrokova potreba, zato je glasba tesno povezana z gibom in ritmom. Glasba nam pri športu popestri uro tako, da jo vključimo v razgibavanje in gimnastične vaje, z različnim tempom in dinamično igranja na boben, lahko preverimo hitrost reagiranja, upoštevanje dogovorjenih pravil. Petje in ples sta sestavna dela rajalnih plesov, ki jih radi zapojemo in zaplešemo pri urah športa.

Glasbeno-didaktične igre

»Glasbeno-didaktične igre učence združujejo, ob njih si krepijo prijateljske odnose.

Z glasbenimi didaktičnimi igrami otroke skušamo na neprisiljen in njim primeren način usposabljanja za vse glasbene dejavnosti, zato razvijamo pazljivo poslušanje, ostrimo slušno

občutljivost, navajamo na ugotavljanje smeri zvokov, razvijamo sposobnost glasbenega pomnjenja, razvijamo čut za ritem, melodični posluš, otroke navajamo na razlikovanje zvokov po barvi, jakosti, višini in trajanju in na razlikovanje hitrosti.« (Voglar, 1973, str. 229)

Posredovanje glasbeno-didaktičnih iger

Pri glasbeno-didaktičnih igrah je pomembno, da dá učitelj možnost sodelovanja vsem učencem in je pri igri aktiven opazovalec. Učencem mora dati možnost, da glasbeno-didaktično igro ponotranjijo in so zanj notranje motivirani, kajti šele takrat so lahko aktivni in sproščeni. To lahko doseže na različne načine. Za motivacijo pred spoznavanjem igre lahko uporablja različne predmete, ki so vključeni v glasbeno-didaktično igro (različne ure, igrače ...), se o predmetih z učenci pogovarja, učenci naštevajo enakosti in razlike ipd. Za motivacijo lahko uporabi pesmice, izštevance, različne lutke, lahko si izmisli izmišljeno pravljico ali si učenci izberejo kakšen gib, ki ga pokažejo in ga nato uporabimo pri učenju glasbeno-didaktične igre. Ne smemo prezreti, da je glasba tesno povezana z gibom in gibalnimi

izrazi, ki jih učenci izražajo ob poslušanju glasbe. Gib učencem omogoči seganje v prostor, spoznavanje lastnega telesa v gibanju in izražanju. Ob glasbi lahko sprošča svoja čustva. Če vse naštetostri nemo v celoto, spet opazimo celo paleto možnosti igre in učenja, ki nam jo ponuja glasba.

Načrtovanje in potek glasbenih dejavnosti med podaljšanim bivanjem

Med podaljšanim bivanjem sem učencem ponudila glasbene dejavnosti, ki so potekale po koticčkih. Zaradi načrtovanih glasbenih dejavnosti sem ta dan poimenovala glasbeni dan.

Moj glavni namen je bil pri učencih z različnimi igrami razvijati pozitiven odnos do glasbe, učencem ob glasbenih dejavnostih omogočiti sprostitev in z njimi spoznavati z glasbo povezane pojme.

Glasbene dejavnosti, ki so se izvajale po koticčkih, so učencem omogočale raziskovanje zvoka na različne načine. Pri izbiri koticčka so bili omejeni le na število. V vsakem koticčku je bilo lahko šest otrok. Za delo v računalniškem koticčku smo se dogovorili, da sta lahko pri računalniku dva učenca, ki se pri igri izmenjujeta in sta v koticčku deset minut, nato pa dasta prostor naslednjemu paru. Za časovno predstavo so imeli učenci ob računalniku peščeno uro, ki so jo enkrat obrnili. Po igri v koticčkih so imeli na voljo še igro po želji.

Dejavnosti po koticčkih

Pred začetkom glavnih dejavnosti po koticčkih smo uvodno motivacijo začeli tako, da sem učence motivirala in pripravila na glasbeno tematiko. Potem smo se dogovorili, kako bodo potekale glasbene dejavnosti v posameznem koticčku. Za vsak koticček sem si v pripravi postavila cilj ali več ciljev, ki sem jih želela doseči. Pozorna sem bila predvsem na spontano vključitev in zanimanje za ponujeno dejavnost, ki učenca z igro pripelje do postavljenega cilja. Cilji so zapisani v nadaljevanju pri vsaki izmed aktivnosti.

Uvodna motivacija

Z učenci smo se usedli v krog, spodbudila sem jih, da so zaprli oči in pozorno poslušali zvoke v prostoru. Po končanem poslušanju je vsak povedal, kaj je slišal. Prišli smo do ugotovitve, da nas obdaja veliko zvokov. Nato smo nadaljevali glasbeno-didaktično igro zvočna uganka.

Glasbeno-didaktična igra zvočna uganka

Cilj: prepoznavanje in poimenovanje zvokov

Pri tej igri so učenci poslušali različne zvoke znanih predmetov in delov telesa, ki jih je izvajal izšteti učenec za platno pregrado (ropot ključev, šelestenje papirja, tleskanje z jezikom, odpiranje predalčkov, mečkanje papirja, topotanje, igranje na boben, žvižganje). Po končanem poslušanju so učenci poime-

novali predmete in dele telesa, ki so povzročali posamezen zvok. Ob tej igri smo utrdili pojem lastna glasbila. Igro smo trikrat ponovili. Učencem sem dala možnost, da so naštevali znane zvoke iz drugega okolja, ki so jim ostali v spominu (morse, planine). Po končani igri in pogovoru sem jim predstavila delo po koticčkih.

Aktivnosti v glasbenih koticčkih

Vodni koticček

Cilj: Poigravanje z zvoki vode.

Pripomočki: Plastificirani prti za zaščito miz, steklenice različnih velikosti in oblik, dva lijaka in dva jogurtova lončka.

Potek dejavnosti: Učenci so pretakali vodo iz steklenice v steklenico, polnili so steklenice z vodo in se z njo poigrali, z jogurtovim lončkom so polivali po steklenici, pretresali so vodo v steklenicah, z lijakom so polnili steklenice ali spuščali curek vode preprosto po lijaku.

Izdelava ropotuljic

Cilj: Samostojna izdelava glasbil, poslušanje zvoka enakih semen v različnih materialih in različnih semen v istih materialih.

Pripomočki: Plastične, kovinske in lesene posodice, različna semena ipd. (pšenica, riž, sončnično seme).

Potek dejavnosti: Učence je v tem koticčku najbolj pritegnila pestra izbira posodic iz različnega materiala. Nekaj časa so si ogledovali ponujeni material za izdelavo. Dogovarjali so se o načinu izdelave ropotuljice. Pri izdelavi ropotuljice so si med seboj pomagali pri lepljenju pokrovčkov. Nekaj jih je poskušalo ugotoviti, ali količina semena vpliva na zvok v ropotuljicah. Ugotovitev je bila pritrđilna. Po končanem delu so glasbila preizkusili tako, da so nanje igrali na različne načine. Ropotuljico so stresali z eno roko, tako da je stala navpično, nato so jo stresali tako, da je stala vodoravno, pri igranju so ustvarjali različne ritme. Z narejenimi ropotuljicami so šli tisti učenci, ki so to želeli, v tretji glasbeni koticček, v katerem so se igrali glasbeno-didaktično igro muzikanti.

Glasbeno-didaktična igra muzikanti

Cilj: Ustvarjalno igranje na izdelane ropotuljice.

Pripomočki: Ropotuljice, stolčki.

Potek dejavnosti: V koticčku so imeli učenci stolčke, postavljene v polkrogu. Preden so začeli igrati, smo utrdili pojma orkester in dirigent. Sami so se dogovorili za potek muziciranja in določili dirigenta. Pri muziciranju je igral na začetku vsak učenec na svoje glasbilo, nato so si glasbila izmenjavali in ustvarjali različne glasbene spremljave, si ob ritmu izmišljali besedila, zapeli že znane pesmi. Nekaj se jih je umaknilo iz koticčka in ob igranju so zaplesali po prostoru. Ritem igranja jih je popeljal v ritmično poskakovanje, posnemanje giba živali. Dogovorili

so se, kateri izmed njih bo dirigent. Ko je dirigent zaigral svoj ritmični vzorec na svojo ropotuljico, so se ustavili.

Računalniški koticček

Cilji: S pomočjo IKT-programa *Musical mysteries* pozorno poslušajo in ugotavljajo različne zvoke, orientirajo se na zaslonu, s pomočjo miške prenašajo puzzle na mesto zvoka in sestavijo sestavljanke.

Pripomočki: Računalnik, aplikacija *Musical Mysteries*, dosegljiva na spletni strani http://www.bbc.co.uk/northernireland/schools/4_11/music/mm/sound01.shtml.

Potek dejavnosti: Aplikacija vsebuje pet aktivnosti: raziskovanje zvokov, ritma, razpoloženja, spoznavanje orkestra in reševanje kviza. Izbrala sem si dejavnosti za raziskovanje zvoka *Sound Search*. Igra je v obliki sestavljanke, razdeljene na dva dela; en del predstavlja področje sestavljanja, drug pa področje s sestavljanke. Področje z deli sestavljanke je razdeljeno na stalne in nestalne zvoke. Dejavnost poteka tako, da učenci izberejo kos sestavljanke, nato pa se zasliši zvok. Ta kos sestavljanke morajo nato prenesti na manjkajoče mesto, ki ustreza imenu zvoka. Če so del postavili na ustrezno mesto, se na tem mestu pojavi še slika izvora zvoka.

Glasbeni dan je učencem omogočil samostojno izbiro glasbenih koticčkov, v katerih so skupaj s prijatelji izvajali določene glasbene dejavnosti, si izmenjali mnenja in skupaj prišli do novih spoznanj. Pri skupinskem glasbenem eksperimentiranju in igri z zvoki so se sprostili in se ob tem notranje motivirali za glasbene dejavnosti. Ob skupnem igranju so se postopoma odločali tudi za tiste glasbene vsebine, za katere na začetku niso imeli interesa. Samostojna izbira glasbenih dejavnosti in delo v skupini ali paru so učencem omogočili razvoj lastnega vrednotenja, večanje samopodobe in pozitivnega odnosa do glasbe.

Glasbeni koticčki so ena izmed možnosti za popestritev dela v podaljšanem bivanju, kajti ne smemo prezreti, da učenci v prvih razredih potrebujejo igro in sprostitev, prav glasba pa jim ponuja veliko oblik sprostitve.

Literatura

1. Denac, O. (2010). Teoretična izhodišča načrtovanja glasbene vzgoje v vrtcu. Ljubljana: Debora.
2. Markun Puhan, N., Kepec, M. (2008). Razvijanje digitalnih kompetenc učiteljev in učencev na razredni stopnji OŠ. Delovno gradivo za seminar.
3. Voglar, M. (1989). Otrok in glasba. Ljubljana: Državna založba Slovenije.